

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Participační práva dětí a sociálně-právní ochrana dětí – aktuální systémový pohled

Mezinárodní konference Zjišťování názoru dítěte v soudní praxi
Brno 18. května 2017

Zdeněk Kapitán

www.umpod.cz

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

Úvod

Okruhy (souvislost s tématem konference)

- dítě v rodičovském konfliktu není a priori ohroženým dítětem, a proto nepožívá sociálně-právní ochrany (§ 6 zákona o SPOD)
- orgán sociálně-právní ochrany dětí nemá být opatrovníkem dítěte
- orgán sociálně-právní ochrany nemá pro soud provádět (sociální) šetření v rodině

Proč toto téma a přístupová východiska

- touha po jednotě pohledu napříč systémem (marnost)
- dítě nezajímají „rezortní kecy“
- vyčerpanost ze zákopových válek a neochoty naslouchat
- systém sociálně-právní ochrany pracuje ve větší míře s patologiemi a to ho limituje v pohledech, vlastně není tak zle
- rozpor mezi doktrínou relativního a absolutního štěstí dítěte
- máme se radovat z pozitivních příkladů, nebo propadat beznaději z bezcílnosti směřování systému a nekoncepčních kroků?

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

Hodnotový pohled

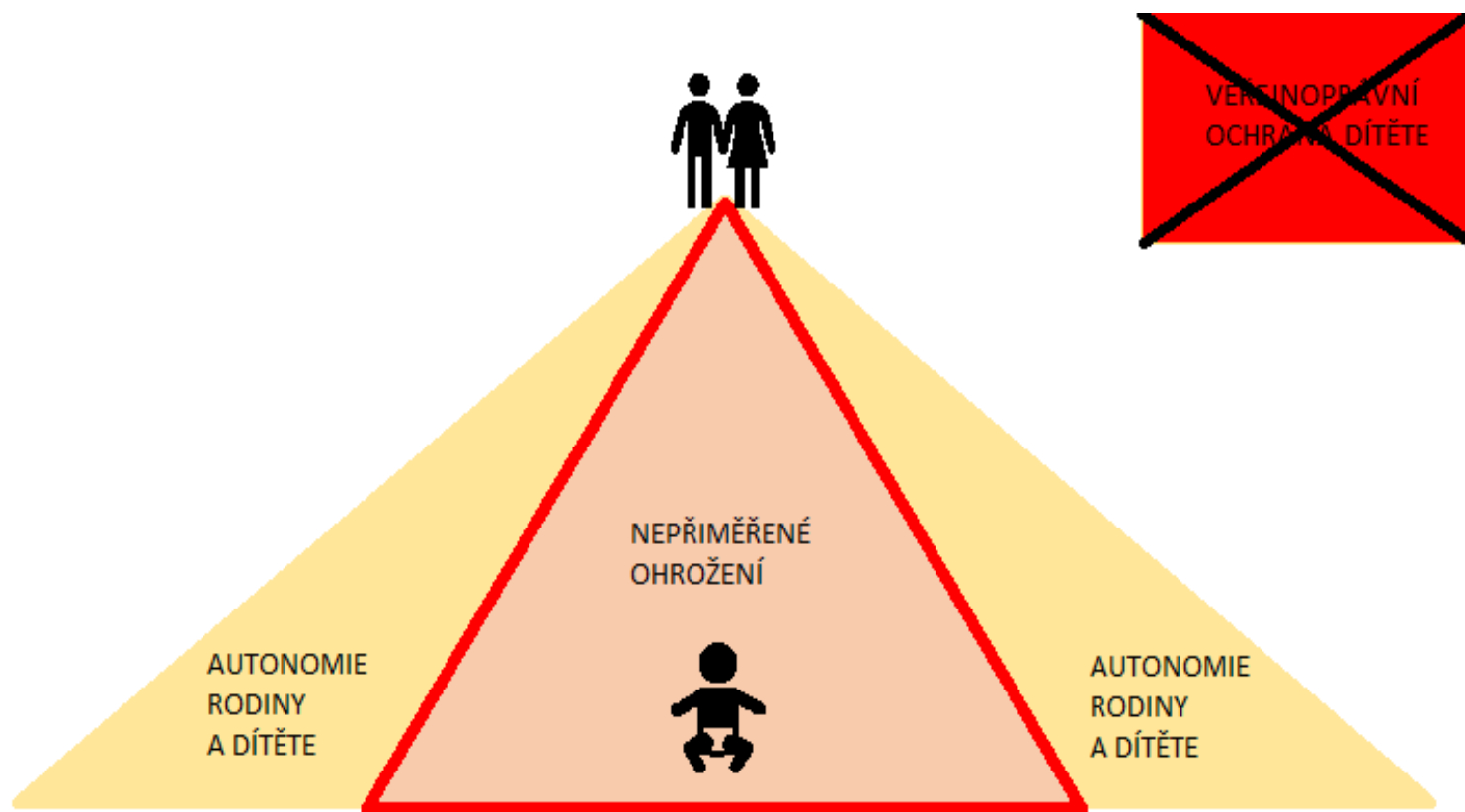

Východiska

- před rokem 1989: maximální možnou infiltraci státu do soukromoprávních vztahů
- období po roce 1989: autonomie rodiny
 - normativní základ: čl. 5, čl. 18 odst. 1 a čl. 27 odst. 2 Úmluvy o právech dítěte, § 6 a § 9a odst. 1 zákona o SPOD
 - Ústavní soud: náležitý dohled rodičů
 - veřejný ochránce práv: přijatelné přiměřené riziko
 - stát zasahuje jen v případě kvalifikovaného ohrožení, které se identifikuje testem proporcionality

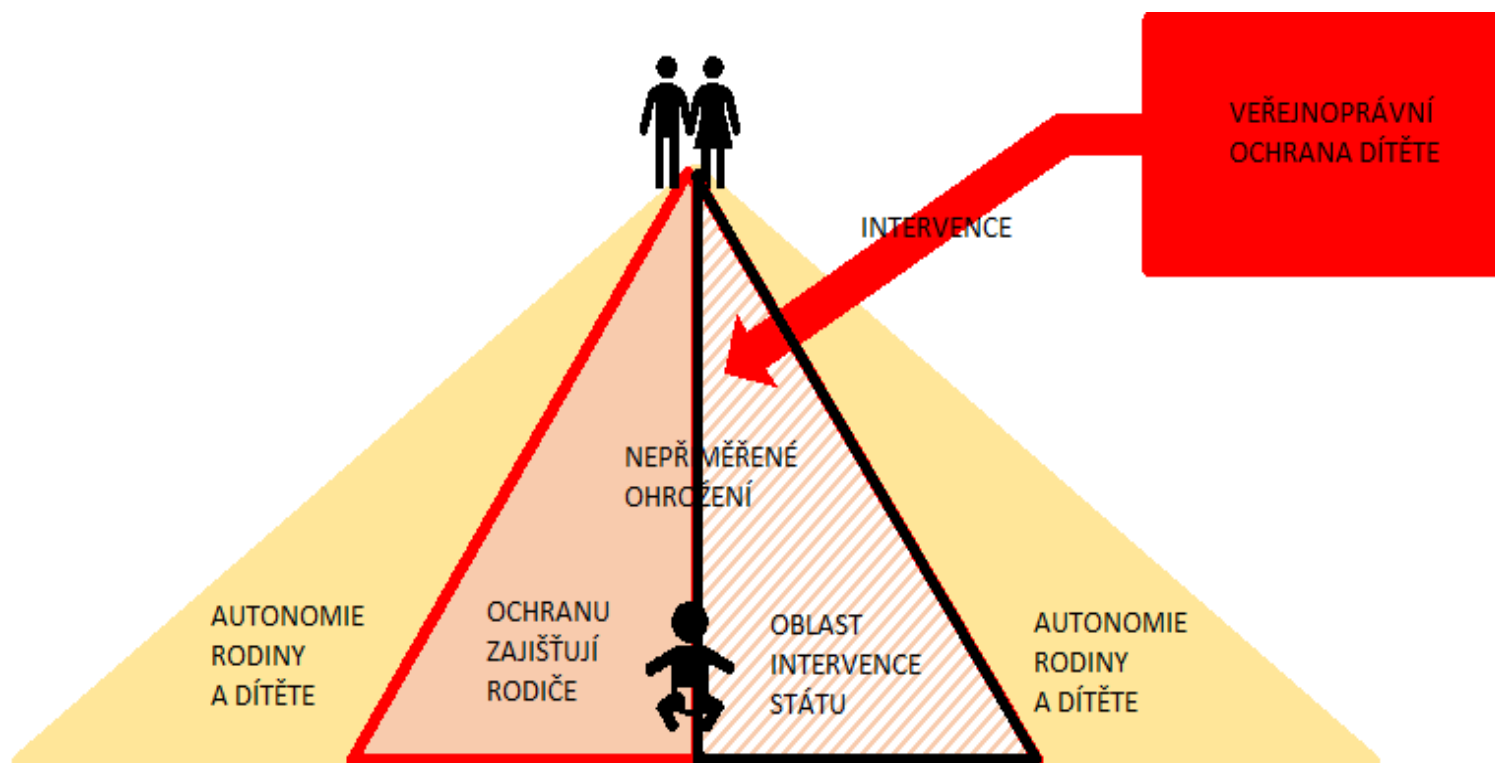

Špatně

Dobře

Závěry

- intervenovat jen v případech, které překračují výše popsané hranice
- v ostatních případech poskytovat jen základní poradenství v duchu § 2 odst. 1 zákona o sociálních službách
- tento přístup „bude stát naplňovat typicky podporou rozvoje sítě služeb pro rodiny s dětmi...“

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

Jsme ve při?

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

Opatrovnictví

Orgán sociálně-právní ochrany dětí jako opatrovník kritickými očima

- je to překonané historické reziduum
- opatrovnictví OSPOD je intervencí státu a znamená zásah do rovného postavení účastníků
- skutkový stav ať zjišťuje soud prostředky podle procesního práva
- role opatrovníka je procesní, tedy spíše jde o roli právníka (návrhy na dokazování, opravné prostředky, aktivní účast při výslechu účastníků a svědků), ne sociální pracovník

Orgán sociálně-právní ochrany dětí jako opatrovník praktickýma očima

- pokud je ustanoven OSPOD opatrovníkem, není to „jeho“ volba, iniciační role je na soudu, zákon nicméně stanoví, že výkon opatrovnictví je formou sociálně-právní ochrany
- rozhodnutí ESLP ve věci Havelkovi proti České republice – akcent materiální kvality výkonu opatrovnictví
- vymezení role opatrovníka je abstraktní (v zákoně i v judikatuře) a připouští flexibilitu, je třeba se ptát:
 - mohu kvalitně zastupovat, když neznám potřeby a postoje dítěte?
 - jak stát zajistí participaci dítěte?
 - kdo ochrání dítě před neprofesionálními fauly justičního systému?

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

Závěry

Podstata problému

- Česká republika byla při periodickém hodnocení plnění Úmluvy o právech dítěte opakovaně kritizována, že nedostatečně zajišťuje participaci – **rozpor mezi autonomií rodiny a podporou participace (?)**
- intervence státu by měla být minimalistická
- sami víme, že se máme moc co učit
- vnímáme rozpor mezi rolami
 - procesního zástupce a průvodce dítěte
 - průvodce dítěte a „vyslance“ u rodičů
 - státního orgánu a příslušníka pomáhající profese

Co slyším(e) a cítím(e)?

- **nasloucháme** (i když je to s námi někdy těžké)
a nabízíme otevřenou náruč
- akceptujeme, že intervence státu by měla být minimalistická
- sami víme, že se máme moc co učit
- vnímáme rozpor mezi rolami
 - procesního zástupce a průvodce dítěte
 - průvodce dítěte a „vyslance“ u rodičů
 - státního orgánu a příslušníka pomáhající profese

Co dál slyším(e) a cítím(e)?

- jako státní orgán chceme naplňovat povinnosti státu směřující k participaci dětí a jejich informovanosti s využitím metod multidisciplinární spolupráce, protože
 - tak profilujeme šťastnější a sebevědomější dítě
 - všichni se mnohem lépe identifikují s řešením
 - řešení, která se volí, jsou trvalejší a výsledek je systémově ekonomičtější
 - protože to později v životě ocení a pravděpodobně podobný model napodobí ve svých výchovných modelech
- **jsme připraveni to dělat jinak, pokud to nesníží objektivní standard**

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Hezký zbytek dne.
